

Bírálat

Mátrai Rita

**Az objektumok tulajdonságainak és elrendezéseinek
szerepe a felhasználói felületek tervezésében**

című doktori (PhD) értekezéséről

Témavezető

Síkné dr. Lányi Cecília

Bevezetés

Örömmre szolgál, hogy egy ilyen kurrens témával foglalkozó PhD dolgozatot bírálhatok. Napjainkban valóban igen fontos a felhasználói felületek megfelelő megtervezése, amelyet sokszor elmulasztanak a tervezők.

Általános vélemény

A doktori értekezés igényes kialakítású kilenc fő fejezetre tagozódik: szakirodalmi áttekintés, hipotézisek, a kísérlet leírása, az adatok kiértékelése, eredmények, tézisek és ajánlások, összefoglalás, irodalomjegyzék és mellékletek.

A dolgozat igen jól tagozódik, logikailag jól felépített. A dolgozat tartalmi része 97 oldal. Ez után következik az irodalomjegyzék, amelyben több mint 100 hivatkozás található köztük a saját alkotásokkal, melyek száma 8 db. A hivatkozások között a legfrissebb 2008-as publikáció, a legrégebbi pedig 1890-es. Ezek közül 4 magyar, és 4 angol nyelvű publikáció, továbbá egy csak CD kiadványban jelent meg, egy pedig szakdolgozat. A dolgozat tartalmi részében összesen 39 ábra és 10 táblázat található.

A magyar, angol és német nyelvű tartalmi összefoglaló után következik a szakirodalmi áttekintés, amely jól áttekinthető és használható formában mutatja be a dolgozathoz kapcsolódó színlatással kapcsolatos technikai és pszichológiai háttérrel. Itt olvashatunk a látott információk észleléséről és érzékeléséről, a szem optikájáról, a színlatásunkról, a színigerekről, a színek kognitív feldolgozásáról. Továbbá a jelölt elénk tárja az olvasás pszichológiájával kapcsolatos háttérrel is. Olvashatunk a keresés elméletéről és a vizuális keresést befolyásoló tényezőkről. Szóba kerül még az internetes navigáció, a weboldalak tervezési irányelvei és az értelmileg sérült személyek problémaköre.

A második fejezetben a jelölt hipotéziseit tárja elénk. Ebben az igen rövid fejezetben csupán azokat a feltételezéseket láthatjuk, amelyek iránymutatásul szolgáltak a jelöltnek a kutatás során. És habár ezen feltételezések többsége véleményem szerint triviális, logikailag mégis dicsérendő, hogy a jelölt egy külön fejezetet áldozott ennek a valóban fontos résznek a bemutatására.

A harmadik fejezet a kísérletek leírásáról szól. A jelölt itt ír részletesen azokról a kísérletekről, amelyeket a későbbiekben a kiértékelés forrásává választott. Bemutatja a kísérleti eljárást a mértani formák keresésére, figurák keresésére, különböző formák keresésére, szöveges navigációs feladatokra és honlapon történő keresésre. Végül bemutatja a kísérletben résztvevőket kor, és értelmi képesség szerint csoportosítva.

Ez után következik a negyedik fejezet, amelyben a jelölt az adatok kiértékeléséről ír. Bemutatja a kattintási sorrendet befolyásoló tényezőket, a szignifikáns sorrendek vizsgálatát, a bejárt navigációs útvonalakat, a preferencia skálákat, a navigációs útvonalakat és stratégiákat, a reakcióidő vizsgálatát szöveges feladatoknál és végül a szövegértés vizsgálatát.

A jelölt az ötödik fejezetben a kísérletek eredményeit mutatja be. Olvashatunk a megtalálendő objektumok számának hatásairól, a különböző navigációs stratégiákról, a navigációs útvonalak összehasonlító elemzéséről, a háromdimenziós objektumok kereséséről, figurák kereséséről,

különböző formák kereséséről, szöveges értékelési feladatok kiértékeléséről. Továbbá olvashatunk honlapok navigációs struktúráinak vizsgálatáról és a szövegértés vizsgálatáról. A jelölt a fejezetben logikusan és az előző fejezetekkel összhangban foglalja össze kutatásainak kiértékelését és eredményeit.

A hatodik fejezet tartalmazza a jelölt téziseit és ajánlásait. Erről alább részletesen írok. A hetedik fejezetben a jelölt nagyon tömören összefoglalja a dolgozat lényegét, a nyolcadik fejezetben pedig a már részletezett szakirodalmi hivatkozások találhatók. Utóbbiakkal kapcsolatban megemlítendő, hogy egyes hivatkozások hiányossága nehezíti a visszakereshetőséget.

Kritikai megállapítások

A jelölt egy rendkívül kurrens témát dolgoz fel, amelyet logikus felépítésű dolgozatában, áttekinthető formában tár elénk.

A dolgozatban számos, már a szakirodalmakban szereplő állítás található, amelyek ezért triviálisnak mondhatók. A dolgozat következtetéseit sok helyen erőltetettnek vélem, mert vagy nyilvánvaló tényeket közölnek, vagy jelentőségük csekély.

Néhány kísérlettel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy ha maga a kísérlet nem szimulálja eléggé a valós körülményeket, akkor hogyan tudnánk következtetéseket levonni belőlük a weblapon történő keresésre.

Nem teljesen nyilvánvaló, hogy a dolgozat eredményeit miképpen célszerű és lehet felhasználni a honlapok tervezésénél.

A dolgozatban szereplő ábrák nagyon sok esetben nehezen értelmezhetőek, mert vagy kisméretűek, vagy rendkívül hasonlóak.

A dolgozatban alkalmazott statisztikai módszerek megfelelőek és eredményeik látványosak.

A dolgozat eredményei bizonyítottan tekinthetők, újszerűek és elfogadható jelentőséggel bírnak.

Tézisek

A téziseket a jelenlegi – átdolgozott változatban elfogadom.

Összefoglalás

A jelölt által végzett kutatás valóban igen kurrens és nagy jelentőségű. A jelölt dolgozatában arról tett tanúbizonyságot, hogy képes egyéni kutató és alkotó tevékenységet végezni. A kutatása során alkalmazott matematikai módszereket megfelelően használta, a területéhez kapcsolódó szakirodalmat megfelelő szinten ismeri és azokról be is számolt a dolgozatban. Egyes tézisei magyarázatra szorulnak, hogy jelentőségük megkérdőjelezhetetlen legyen, azonban kutatásainak minden újszerű eredményét igazolta és a megfelelő forrásokkal alátámasztotta.

A dolgozatot nyilvános vitára alkalmasnak tartom. Sikeres védés estén a fokozat odaítélését javaslom.

Dr. habil Ábrahám György
egyetemi tanár, tanszékvezető
az MTA doktora